

LA BRANCA INDUSTRIAL DELS MARCET, UNA NISSAGA SINGULAR

Rafel Comes

Recepció i acceptació: abril de 2014

Resum: Crònica biogràfica d'una important família terrassenca que, a cavall dels segles XIX i XX, va situar al mateix nivell l'emprenedoria industrial, amb la fundació d'un important entramat industrial tèxtil, i la defensa d'un ideari ultracatòlic i tradicionalista. La importància d'aquests dos elements en aquesta nissaga no es limità només a la participació dels propietaris en el camp d'una acció política de dretes i catòlica, sinó que miraren de plasmar aquest pensament en la pròpia gestió empresarial i en l'actuació dels seus treballadors.

Paraules clau: Família Marcet, indústria tèxtil, tradicionalisme, ultracatolicisme, Terrassa

Abstract: Biographical chronicle about a family from Terrassa that between 19th and 20th centuries set at the same level industrial entrepreneurship—with the establishment of an important textile industrial fabric—and the defence of an ultra-Catholic and conservative thinking. The importance of these two elements in the lineage was not limited to a right wing and Catholic political action, but to the way the owners applied this thinking to their own business management and to the action of their employees.

Keywords: Marcet Family, Textile industry, Conservationism, Ultra-Catholicism, Terrassa.

Els Marcet terrassencs van ser una nissaga d'empresaris tèxtils amb unes característiques peculiars: un pensament religiós ultracatòlic, estretes relacions amb la política tradicionalista i una preocupació paternalista cap als seus treballadors que arribava a incomodar els col·legues del seu ram, que no sempre veieren amb bons ulls algunes actuacions seves, com ara que l'empresa cobris els períodes de fora de temporada fabricant i estocant teixits estàndard amb l'única finalitat de garantir la continuïtat del treball i del salari dels seus treballadors¹.

Era significatiu d'aquest particular tarannà els cartells contra la blasfèmia penjats a les parets de la fàbrica i el mateix logotip de l'empresa, un Sagrat Cor de Jesús sobre una creu amb la llegenda "In Hoc Signo Vinces". Una altra constant de cal Marcet va ser la seva estreta relació amb el monestir de Montserrat. Excurcions i fins i tot estades del seu personal a les cel·les col·lectives del monestir eren tradició de l'empresa².

Esmentarem també un fet que fou motiu d'una agra polèmica. El 2 de desembre de 1910 es suïcidà Josep Cardús i Astals (àlies Solsona), teixidor de la fàbrica, afiliat a Unió Republicana i pare de l'historiador Salvador Cardús. *La Voz del Pueblo*³, portaveu terrassenc dels sindicats obrers, i altres publicacions de Barcelona van acusar els Marcet de ser-ne responsables per haver-lo acomiadat de la fàbrica perquè havia assistit a l'enterrament laic del polític republicà Antoni Josep i Torrella, cosa que l'empresa va desmentir en un full que edità i repartí per la ciutat⁴.

La fundació

Encara que possiblement abans de la data oficial ja feia funcionar algun teler pel seu compte (en alguns anuncis publicitaris, l'empresa fixava el 1872 com l'any de la seva fundació⁵), Miquel Marcet i Coll (11/5/1842 - 11/4/1897), amb els recursos econòmics de la seva esposa, Vicenta Poal⁶, creà oficialment la indústria familiar dedicada a la fabricació de draperia ("panyos") el setembre de 1874⁷.

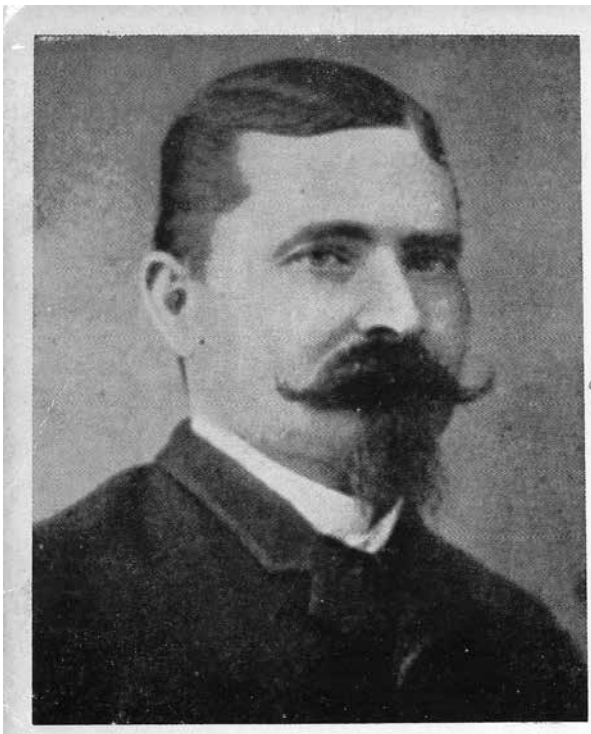
La branca materna de Miquel Marcet i Coll

Josepa Coll i Torras, nascuda a Terrassa el 4 d'agost de 1812, mare de Miquel Marcet i Coll, era filla del sabater terrassenc Miquel Coll i Vinyals i de la barcelonina Francesca Torras. Germans de Josepa Coll eren Ramon Coll i Torras (1816-1883), notari, que morí solter, i Joaquim Coll, prevere de l'església del Sant Esperit de Terrassa, que morí el 1869 als 71 anys.

L'avi matern de Miquel Marcet era un negociant adinerat, Ignasi Coll i Galí, i l'àvia, Maria Vinyals i Maurí, era germana de l'acabalat fabricant Miquel Vinyals. Dels germans Coll i Vinyals, una nissaga destacada de la vila, el Miquel, artesà sabater, era, si més no aparentment pel seu ofici, el més modest. Els altres germans eren el Pau, fabricant i casat amb Josepa Sagrera; el Salvador, casat amb Ignàsia Petit i Arqué, que va ser tinent del Regiment de Sòria i posteriorment es dedicà també a

fabricar teixits de llana, i el Magí, casat amb Joana B. Torrellà i Solà, també fabricant.

De les dones, la Josepa Coll i Vinyals es casà amb el fabricant Josep Roca i Boixó, i la Francesca, que morí jove cap al 1831, fou la primera esposa de Martí Trias i Monlló⁸, propietari de la hisenda de Can Tries, també fabricant.

Miquel Marcet i Coll, primer fabricant de teixits de llana de la seva nissaga. Manel Tobella i Marcet. *Arbre genealògic d'En Miquel Marcet i Coll i Na Vicenta Poal i Jofresa.*

La branca paterna de Miquel Marcet i Coll

Els avantpassats més propers de Miquel Marcet i Coll per línia paterna eren mestres de cases. Si més no aquest era l'ofici del seu avi, Francesc Marcet, nat sobre el 1770 i casat amb Madrona Ballbé; del seu oncle, Joan Marcet i Ballber, casat amb Eulàlia Biosca i Serracanta (origen de la branca dels banquers Marcet)⁹, i del seu pare, Josep Marcet i Ballber, nat sobre 1810 i casat, com hem dit, amb Josepa Coll i Torras.

Del matrimoni de Josep Marcet i Josepa Coll en consten cinc fills: tres noies, Dolors, Francesca i Mercè, i dos nois, Miquel i Josep. La primera, Dolors, es casà el 21 de setembre de 1841 amb el fabricant Josep Arch i Figueras¹⁰, un dels pioners de la represa catalanista a Terrassa.

Miquel Marcet i Coll

El Miquel (11/5/1842 - 26/10/1897) era el quart dels cinc germans i el primer dels dos barons. Va començar treballant de teixidor i quan decidí plantar-se pel seu compte, era teòric i segurament soci de la important fàbrica Miquel Poal i Fills. Miquel Marcet s'havia casat el 1863 amb Vicenta Poal i Jofresa (1845-1919)¹¹, filla de Miquel Poal. En les eleccions municipals del juliol de 1873 Miquel Marcet va ser elegit regidor en una candidatura monàrquica. L'octubre següent participà amb el seu sogre Miquel i el seu cunyat Fidel¹² en la fundació de l'Institut Industrial, representant encara Miquel Poal i Fills i formà part com a comptador de la seva primera junta directiva.

Inicis de la indústria

Miquel Marcet instal·là la fàbrica al Vapor de la Companyia, al carrer de la Rasa cantonada amb el carrer del Pantà. Era el segon vapor d'Espanya, construït per Galí i Vinyals el 1833 poc temps després del Vapor Bonaplata de Barcelona. La indústria, que s'inicià amb el nom de Miquel Marcet, compartia l'espai i l'energia del vapor amb altres indústries de teixits com Cortès i Colomer, Alavedra i Cia., o de gènere de punt com Bosch Martí i Palet, fins que a la primera dècada del segle XX, acabà sent el propietari i pràcticament l'únic ocupant del vapor, que passà a denominar-se Vapor Marcet.

La fàbrica Marcet i la d'Alegre i Cia. foren les dues úniques fàbriques terrassenesques de teixits que a finals del segle XIX incorporaren una secció de gènere de punt¹³. El 1876 el vapor fou reformat: bona part va ser enderrocat i refet de nou. El març de 1877 Marcet va ser un dels vint participants terrassencs a l'Exposició organitzada a Barcelona en honor a la visita d'Alfons XII. El 1883 també participà a l'Exposició Local celebrada en el Colegio Tarrasense.

El juliol de 1886 els obrers de cal Marcet declararen una vaga que durarà pocs dies, motivada per "un excés d'amor propi de les dues parts"¹⁴. El 1889 Miquel Marcet participà per primera vegada en una exposició a l'estranger, l'Exposició Universal

de París. Declarà que aquell any la fàbrica donava feina a 115 obrers. El 1893 va prendre part en l'Exposició Universal de Chicago i l'octubre de 1897 Miquel Marcet va traslladar el despatx i el magatzem al número 19 i 21 del carrer del Nord¹⁵. Morí el 26 d'octubre següent.

El successor, Josep Marcet i Poal

Després de la mort de Miquel Marcet, el nom comercial de l'empresa passà a denominar-se Fill de Miquel Marcet, el propietari de la qual era Josep Marcet i Poal¹⁶ (1866-1916), hereu universal de Miquel Marcet.

Josep Marcet s'encarregà de la part mercantil, mentre que el seu germà Miquel tenia cura de la part industrial. Josep Marcet atorgà poders a aquest germà i a la seva mare Vicenta Poal per representar-lo. Altres germans de Josep Marcet i Poal van ser l'Antoni i l'Adeodat, ambdós monjos de Montserrat. El primer fou abat del monestir de 1921 a 1946 i el segon fou un notable botànic.

Josep Marcet, casat el 25 d'abril de 1886 amb Josepa Cabassa i Carreras (1864-1944), esdevingué un personatge peculiar. Ell i Joan B. Galí, van ser designats delegats de l'Agrupació Regionalista a la segona assemblea de la Unió Catalanista celebrada a Reus el 1893. Aquest mateix any va ser nomenat secretari general de la Cambra

de Comerç. El 1900 els Marcet munten una secció de gènere de punt per a la fabricació de mitjons i mitges. El 3 de juny de 1903, Josep Marcet llegí a la Joventut Catòlica un discurs dedicat a Lleó XIII i la qüestió social, on explicità el seu ideari catòlic tradicionalista¹⁷.

El 1905 va ser president de la Joventut Catòlica, societat antecessora del Centre Social, i el 1907 ho va ser de El Seguro Tarrasense. El 21 de juny de 1908

Logotips de simbologia religiosa dels fabricants Marcet. *Arxiu de l'autor.*

fou el portador del penó principal de la processó de Corpus Christi de la Parròquia de Sant Pere ¹⁸. El 1910 Marcet participa en l'Exposició de València.

A la vaga generalitzada de la indústria tèxtil terrassenca de 1911, la fàbrica Marcet va ser de les poques que no varen parar ¹⁹. En les eleccions municipals de novembre d'aquest any, Josep Marcet i Jaume Cadafalch van presentar, sense èxit, una candidatura del partit carlí al districte segon. La ideologia tradicionalista va ser a partir d'aquells moments una constant de la família Marcet. Preocupat pel seu personal, el març de 1912 va crear dins de la fàbrica una Cooperativa Obrera de Consum. També col·laborava a la Revista Social de Barcelona, portaveu d'Acción Social Popular.

El 1914 Josep Marcet construeix un magatzem nou a la Rasa, al costat de la fàbrica, obra de Josep Maria Coll i Bacardit, que actualment, totalment restaurat, acull el Patronat Municipal d'Educació ²⁰. Josep Marcet morí a Barcelona el 19 d'abril de 1916. La indústria la va continuar el seu germà Miquel Marcet i Poal (1873-1936), que va mantenir la mateixa raó social, Fill de Miquel Marcet, i nomenà apoderats

dos fidels treballadors de la casa, el viatjant Ramon Parés i Vilasau i el comptable Simó Arbós i Castany ²¹.

Miquel Marcet havia estat candidat a les eleccions municipals de 1909 pel districte tercer amb l'únic suport de la revista catòlica *La Creuada* i quedà en l'últim lloc.

Ramon Parés, un activista de la dreta terrassenca

Ramon Parés (1882-1936) va ser un personatge molt actiu de la dreta terrassenca del primer terç del segle XX. El 1908 fou secretari i el 1910, president de

Josep Marcet i Poal, fill i successor en la indústria de Miquel Marcet i Coll. *Arxiu Tobella*.

la Comunió Tradicionalista local. El 1909, vicepresident de la Joventut Catòlica Aquell any també va ser elegit regidor per la candidatura de Solidaritat Catalana. Després de les eleccions municipals de novembre de 1911, quan es presentà en una candidatura tradicionalista però no aconseguí renovar el càrrec, va ser objecte, a primers de 1912, d'un homenatge per part dels seus companys tradicionalistes per la tasca que havia desenvolupat a l'Ajuntament.

Repetí l'intent, també sense sort, formant part de candidatures monàrquiques el 1917 i el 1931, i amb més èxit en les de 1920, en què es presentà per la candidatura salista en el districte tercer i superà amb vots tant el candidat catalanista com el republicà²². El 1912, Ramon Parés fou nomenat president de la Cooperativa de Consum creada per als obrers de cal Marçet. El 1924 presidí la Creu Roja i aquell mateix any s'adherí a la Unió Monàrquica de Primo de Rivera, moment en què fou nomenat diputat provincial. El març de 1926 plegà de cal Marçet²³ per entrar a Aymerich i Amat. El 1930 era caporal del Sometent i cap als anys 1932-1933 marxà a viure a Barcelona, on l'agost de 1936 fou detingut pels revolucionaris i assassinat prop de Can Viver de Torrebonica.

Miquel Marçet es passa al gènere de punt

El setembre de 1917, quan no feia ni un any i mig que n'era el responsable, Miquel Marçet sorprèn amb una circular en què notifica que ha cedit la seva part en el negoci a Josepa Cabassa i Carrera, vídua del seu germà Josep²⁴. A partir d'aquell moment, l'empresa es titulà Vídua de Josep Marçet i Poal. La vídua donà poders als seus fills Miquel i Frederic Marçet i Cabassa i confirmà els que ja tenien Arbós i Parés. El 14 d'abril de 1920 un incendi arrasà el vapor de cal Marçet. Les pèrdues es van xifrar en més d'un milió de pessetes²⁵. Al mateix lloc es construí una nau nova sota la direcció de Lluís Muncunill que actualment i des de finals dels anys vuitanta acull una escola públic²⁶.

Aquest mateix any 1920, Miquel Marçet i Poal va sortir de l'empresa i va adquirir la fàbrica de gènere de punt Sensada, Ramoneda i Cia, fabricant de toquetes i xals. El 1929 aquesta empresa, situada al carrer de la Riba, donava feina a una trentena llarga de treballadors, les dues terceres parts dels quals eren dones.

L'estiu de 1935, fugint de la conflictivitat social de la ciutat i buscant salaris més baixos, Miquel Marçet trasllada la fàbrica a Vila-real (Plana Baixa, País Valencià), sense cedir a les queixes dels seus obrers ni a les gestions de la Generalitat i de l'alcalde Homs perquè hi renunciés. El desembre de 1935 va inaugurar una factoria nova a Vila-real sobre uns terrenys de 6.000 m². Hi treballaven un centenar de persones, el 90% dones, més una trentena que feien la feina a domicili.

Miquel Marçet s'havia casat el 20 de desembre de 1894 amb Dolors Ballbé i Casals (Terrassa 1872 - Vila-real 1951), una de les filles del fabricant Ramon Ballbé i Cortès. Miquel Marçet vivia amb la seva esposa i una prolífica fillada (va tenir onze fills) en

una masia propera a la fàbrica. La revolució de 1936 s'acarnissà amb aquesta família. Miquel Marcet fou detingut el setembre de 1936 a Vila-real per revolucionaris arribats de Terrassa i conduït a la nostra ciutat, on fou assassinat a la presó el 17 d'aquell mes.

Tres fills més seguiren la mateixa sort, Ramon i Ignasi Marcet i Ballbé, socis de diverses associacions catòliques de Terrassa, foren detinguts també a Vila-real i assassinats el 13 de setembre en aquella vila. El Ramon havia presidit la Comunió Tradicionalista de Terrassa i havia participat en enfrontaments violents al carrer amb escamots d'Esquerra Republicana. El tercer, Francesc Xavier, advocat, fou detingut a Barcelona el 31 de desembre de 1936 i assassinat l'endemà al cementiri de Terrassa. Un gendre de Miquel Marcet i cunyat dels tres germans assassinats, Josep Carbonell i Guix, també militant carlí, casat amb Vicenta Marcet, va tenir la mateixa tràgica fi el 9 de febrer de 1937.

A la postguerra, Pere Marcet i Ballbé²⁷ va continuar amb altres familiars l'empresa a Vila-real amb el nom de Fills de Miquel Marcet i Poal S.L. El 1952 Pere Marcet traspassà la fàbrica i tornà a Barcelona on muntà una altra fàbrica amb quatre circulars al carrer Verdi. La fàbrica de Vila-real tancà definitivament el 1965. Quan era jove, Pere Marcet s'afilià a la Joventut Nacionalista de la qual fou expulsat el 1920 per haver donat suport electoral al candidat anticatalanista Ramon Parés²⁸.

Vídua de Josep Marcet i Poal i Fill de Josep Marcet i Poal

Reprenem ara el fil de l'empresa Vídua de Josep Marcet i Poal on l'havíem deixat. L'1 d'agost de 1926, la vídua va arrendar un dels seus assortiments²⁹ de 900 pues a Joan Surrallés i Oliveras³⁰ un fabricant del Vapor Galí al qual un foc havia destruït la filatura³¹. El 1929 l'empresa participà amb el col·lectiu de teixidors de llana de l'Institut Industrial a l'Exposició Internacional de Barcelona i el setembre de l'any següent a la Fira de Milà. El gener de 1933, Josepa Cabassa transfereix la indústria, que en aquells moments donava feina a 76 treballadors a la filatura i 76 més als teixits, al seu fill Miquel Marcet i Cabassa (1898-1980) que va canviar el nom comercial de l'empresa pel de Fill de Josep Marcet i Poal³². Miquel Marcet va rebre l'ajuda dels seus germans Frederic i Josep. Tots tres germans havien estat alumnes de l'Escolania de Montserrat³³. Miquel Marcet va donar poders a Frederic i va ratificar els que ja tenia Simó Arbós.

Amb la República, la dreta monàrquica terrassenca va creure necessari tenir un diari propi que en fos el portaveu. Així, el febrer de 1932, Josep Badrinas Sala i Narcís Ventalló Vergés adquireixen el diari *Crònica Social* que, des de la seva creació el 1911, havia estat el portaveu dels catòlics terrassencs. L'agost següent, Sala i Ventalló van vendre nou onzenes parts del diari a nou personatges de la dreta local, entre els quals Miquel Marcet i Cabassa i el seu cosí Ramon Marcet i Ballbé, president de la Comunió Tradicionalista local³⁴.

El 21 de novembre de 1933, dia de les eleccions a diputats a Corts, es va produir una topada violenta al carrer Colom entre escamots d'Esquerra Republicana

Josep Marcet i Poal amb la seva esposa Josepa Cabassa i els seus deu fills. Els dos drets de la dreta, Miquel i Frederic Marcet i Cabassa, esdevindrien els últims fabricants de la família. *Procedència: Dolors Marcet i Pagès.*

i requetès en què Miquel Marcet resultà ferit de consideració. Miquel Marcet va figurar en la candidatura de Defensa Ciutadana com a candidat carlí en les eleccions municipals de gener de 1934.

La Guerra Civil

El juliol de 1936, coneixedor del cop d'estat que es preparava i atemorit pel previsible esclat de violència que podia desfermar, Miquel Marcet va fugir la vigília del 19 a Palma, on uns dies abans ja hi havia traslladat la seva família, i on passaran el període de la Guerra Civil³⁵. L'altre germà, Frederic, que a primers de 1936 s'havia mudat a viure a Barcelona³⁶, hi passà la guerra amagat.

La fàbrica va ser col·lectivitzada. Tenia 155 obrers i el seu capital era de 1.964.048 pessetes. La col·lectivització es legalitzà el 27 de desembre de 1936. Simó Arbós en va ser nomenat director, malgrat que era, com llavors es definia, una persona d'ordre³⁷. Una milicià armada que va formar part del Comitè d'Empresa, Maite Arqué i Valls, a la postguerra fou condemnada per un Consell de Guerra a 12 anys i un dia de presó³⁸. Fill de Josep Marcet i Poal EC fou una de les indústries terrassenques que edità vals³⁹ per solucionar la manca de moneda menuda durant la guerra⁴⁰.

Guia i recordatori de la visita i estada a Montserrat del personal de la fàbrica Fill de Josep Marcet i Poal, l'agost de 1935. *Arxiu de l'autor.*

La postguerra

Els germans Marcet i Cabassa seguiren a la postguerra la línia catolico tradicionalista característica de la nissaga familiar. Els tradicionalistes terrassencs, incòmodes o disconformes amb la seva absorció oficial en el partit únic de FET i de las JONS controlat pels falangistes, intentaren reconstruir clandestinament alguna estructura pròpia i mantenir alguna activitat al marge del Decret d'Unificació. En els primers temps de la postguer-

ra, els tradicionalistes terrassencs van propugnar debades l'entrada de persones afins al seu ideari en el nou Ajuntament. Miquel Marcet i Cabassa era la persona que proposaven com a alcalde⁴¹.

El 20 de juny de 1939 es van celebrar, amb el permís de l'autoritat militar, uns solemnes funerals pels setanta tradicionalistes terrassencs assassinats o morts al front durant la Guerra Civil. Per cobrir les despeses de l'acte s'obrí una subscripció entre els industrials terrassencs que van encapçalar les raons socials Fill de Josep Marcet i Poal i Josep Tapiolas amb dues-centes cinquanta pessetes cadascuna i Miquel Marcet i Poal,⁴² amb dues-centes⁴³.

L'1 de juliol de 1939, els Marcet, en un acte públic de desgreu al Sagrat Cor de Jesús, restabliren solemnement la seva imatge, que avui dia encara podem veure a la façana del carrer de la Rasa. L'acte comptà amb la presència de l'abat de Montserrat i les autoritats de l'època⁴⁴. El 10 de març de 1942 els tradicionalistes terrassencs van organitzar a l'Església Parroquial del Sant Esperit una missa solemne en record de Maria de las Nieves de Braganza, reina d'Espanya de la dinastia carlina, morta a

Viena el 17 de febrer de 1941. El seu cost, 1.725 pessetes, fou cobert pels germans Marcet i dos industrials més⁴⁵. El 21 d'agost de 1942 es declarà un incendi a la fàbrica que no produí pèrdues importants.

De la divisió al tancament

El gener de 1949, Fill de Josep Marcet i Poal, que en aquell moment ocupava uns 170 obrers, es va dividir per desavinences dels germans⁴⁶. D'una banda, Miquel Marcet i el seu germà Josep Maria crearen Paños Marcet S.A. el 23 de novembre anterior amb un capital de 2.000.000 de pessetes –que el desembre de 1953 van augmentar a 3.500.000–, i continuaren al mateix lloc que radicava Fill de Josep Marcet i Poal. Miquel Marcet va ser el gerent de la societat i el seu germà Josep M., Simó Arbós i Pelai Mundet i Vingut van ser nomenats apoderats.

D'altra banda, Frederic Marcet amb els seus fills Frederic, Antoni i Carles Marcet Ballber van crear una nova empresa amb el nom de Frederic Marcet, que s'instal·là al costat de la dels seus germans, al carrer Pantà, 20, en un edifici nou de tres plantes⁴⁷.

Paños Marcet tenia 25 telers mentre que Frederic Marcet en tenia 14. Per contra, la filatura d'aquest últim tenia més fusos que la de Paños Marcet. El 1951 Simó Arbós va complir cinquanta anys de servei a cal Marcet i Paños Marcet li reté un homenatge amb una excursió col·lectiva a Montserrat. El 1956 Paños Marcet donava feina a 80 treballadors i Frederic Marcet, a 111.

El febrer de 1962, sense expectatives de futur, Miquel Marcet i el seu fill Josep M tancaren Paños Marcet SA. Poc temps abans ho havia fet Frederic Marcet davant de la impossibilitat d'aturar els resultats negatius dels seus balanços. Va ser el punt final d'una trajectòria familiar de 90 anys fabricant teixits de llana. Frederic Marcet i Cabassa morí el 1968 i el seu germà Miquel, el 1980.

Notes

1. Testimoni oral de Salvador Serrat i Anglada (1919-2002), comptable de Paños Marcet, SA.
2. El costum de fer excursions periòdiques del personal d'una empresa a Montserrat era també compartit per un altre industrial tradicionalista, Josep Tapiolas. Ambdues empreses ho solemnitzaven imprimint díptics o opuscles de recordatoris.
3. “¡¡Verdugos y asesinos!!”, *La Voz del Pueblo*, 30, 18 desembre de 1910, p.1. Arxiu de l'autor.
4. *Desbaciendo lios y rectificando embustes y patrañas* de data 19/12/1910. Full 44 x 31 cm de doble cara. Terrassa: Impremta La Indústria. Arxiu de l'autor.
5. Publicitat de l'empresa en el suplement extraordinari del *Correo Catalán* del 30 de juny de 1935. Arxiu de l'autor.
6. Testimoni oral de Dolors Marcet i Pagès, besnéta de Miquel Marcet i Coll.
7. ROCA I ROCA, Josep; *Barcelona en la mano*. Barcelona, 1895, p. 451.
8. Martí Trias i Francesca Coll són els pares de Ramon Trias i Coll (1826-1901), un personatge peculiar que està pendent d'una biografia acurada. Fabricant, fundador i primer president del Casino

de Comerç, després de quedar vidu als quaranta anys amb una única filla, religiosa concepcionista, renuncià a la indústria i abraçà el sacerdoci.

9. Joan Marcet i Eulàlia Biosca van ser els pares i avis respectius dels pioners de la banca a Terrassa, Bonaventura Marcet i Biosca (1832-1893) i Joan Marcet i Palet (1867-1927).
10. Josep Arch i Figueras (1837-1924), industrial. El 1875 presidia el Casino dels Artesans i el 1891, l'Agrupació Regionalista. El 1904 era delegat local a Terrassa de la Unió Catalanista. Fou el soci núm. 1 i el primer president del Grup Catalanista. El 1893 va ser elegit regidor, sotscap de Districte del Sometent (1897) i vocal de la Caixa d'Estalvis (1889). L'abril de 1905 rebé un homenatge de l'Agrupació Regionalista per la seva tasca d'evitar la ruptura d'aquesta entitat amb la Unió Catalanista.
11. Vicenta Poal va ser enterrada al monestir de Montserrat.
12. Fidel Poal i Jofresa (1835-1895) industrial i polític. Presidí l'Institut Industrial del 1882 al 1883. El 1880 va ser elegit diputat provincial pel districte de Terrassa i presidí el Centre Terrassenc. Fou nomenat soci honorífic de l'Ateneu Terrassenc.
13. Les altres indústries pioneres d'aquesta especialitat tèxtil, com Pere Màrtir Armengol, Bosch i Boix, Pau Palet, Viertel i Vinyals, foren ja creades per explotar exclusivament aquest sector emergent de la indústria tèxtil.
14. *Gaceta de la Producción Lanera*, 62, 25 de juliol de 1886.
15. Circular de Miquel Marcet de l'1 d'octubre de 1897. Arxiu de l'autor.
16. Circular de Josep Marcet i Poal del 30 de novembre de 1897. Arxiu de l'autor.
17. "Lleó XIII y la Qüestió social Discurs d'en Joseph Marcet Poal, president de la Joventut Catòlica de Tarrassa llegit en la solemne vetllada literaria-musical que la referida societat celebrà lo dia 3 de Juny de 1903..." Terrassa: Imp. La Indústria de Morral i Cadevall, 1903. 15 pàg. Opuscle inèdit. Arxiu de l'autor.
18. Invitació de José Marcet y Poal *para acompañar-lo a tan solemne acto* de 10 de juny de 1908. Arxiu de l'autor.
19. *Crònica Social* del 29 de maig de 1911 ho atribueix al tracte paternal de l'empresa amb els seus treballadors.
20. Ajuntament de Terrassa; *Terrassa, Patrimoni Industrial*. Terrassa: Ajuntament, 1999, p. 38.
21. ACVOC - AHT. Fons Fontanals. Circular de Fill de Miquel Marcet de maig de 1916.
22. Ramon Parés i Vilasau (salista), 359 vots. Joan Bosch i Roig, metge (nacionalista), 295 vots. Pau Paloma Marcet, teixidor (republicà), 212 vots.
23. Circular de l'1 de març de 1926 de Vidua de Josep Marcet i Poal en què comunica la retirada de poders a Ramon Parés. Arxiu de l'autor.
24. Circular doble de Fill de Miquel Marcet i de Vidua de Josep Marcet i Poal de setembre de 1917. Arxiu de l'autor.
25. MUÑOZ, Anna i FONT, Dolors; *Terrassa 1920-1930*. Terrassa: Arxiu Tobella, 1986, p. 19.
26. Ajuntament de Terrassa; *Terrassa, Patrimoni Industrial... op. cit.*, p. 38.
27. Pere Marcet estava casat amb una cosina germana, Montserrat Mundó i Marcet, filla de la seva tieta Dolors Marcet i Poal. Són els pares del destacat exfutbolista del Reial Club Deportiu Espanyol Francesc X. Marcet i Mundó, *Marcet*, nascut a Terrassa el 1928.
28. *La Comarca del Vallès*, 11 de maig de 1920.
29. Carta de Vda. de Josep Marcet i Poal a la Mútua Fabril de 26 de novembre de 1926, en què comunica l'arrendament a fi que donin de baixa la maquinària a efectes de la seva quota. Arxiu de l'autor.

30. Joan Surrallés i Oliveras (1875-1937), vicepresident de l'Institut Industrial el 1915, secretari del Círcol Egarenc el 1910, candidat pels salistes a les municipals de 1920, va ser nomenat regidor el febrer de 1930. Fou detingut i assassinat al cementiri de Terrassa pels revolucionaris l'11 de febrer de 1937.
31. MUÑOZ, Anna i FONT, Dolors; *Terrassa 1920-1930... op. cit.*
32. Circular doble de Vda. de Josep Marcet i Poal i Fill de Josep Marcet i Poal de l'1 de gener de 1933. Arxiu de l'autor.
33. 29 membres de la família Marcet van formar part en algun moment d'abans de la Guerra Civil de l'Escolania de Montserrat, entre ells tots els 10 germans Marcet Ballbé. *Llibre d'Or de l'Escolania de Montserrat*. Barcelona: 1936, p. 29.
34. A part de Badrinas, Ventalló i els dos Marcet, els altres set copropietaris van ser Josep M. Cunill i Postius, Josep Tapiolas i Castellet, Joaquim Amat i Llopart, Pere Geis i Bosch, Pere Vacarisas i Font, Manel Coll i Vergés i Josep Palau i Profitós. Document de dos fulls original mecanografiat i signat. Arxiu de l'autor.
35. Testimoni oral de Dolors Marcet i Pagès, filla de Miquel Marcet.
36. Testimoni oral de Neus i Pilar Marcet i Ballber, filles de Frederic Marcet.
37. Simó Arbós figurava el 1930 com a sotscaporal del sometent de Terrassa.
38. LACUEVA, Josep Lluís, MÀRQUEZ, Manuel i PLANS, Lourdes; *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2008.
39. Altres indústries col·lectivitzades que també editaren vals van ser: SAPHIL, A i J. Freixa, Guillemot, Serra i Cia., Roca Pous i Cia. i Fontanals. Fons de l'autor.
40. Fill de J. Marcet Poal EC edità dos vals circulars de 5 i 10 cèntims en cartolina de color crema i blau cel respectivament. En una cara s'imprimí el valor i la raó social i en l'altra cara s'hi estampava el timbre de l'empresa. COMES, Rafel; *Bulletí del Grup Filatèlic i Numismàtic de Terrassa*, 316 (desembre 1996), separat, 63.
41. "Relación de los nombres que podrian integrar el Catapacio Municipal de Tarrasa, a propuesta de los tradicionalistas de esta ciudad". Full mecanografiat. Arxiu de l'autor.
42. Devia ser l'empresa de Vila-real o una aportació anònima a la seva memòria ja que Miquel Marcet i Poal havia mort assassinat el 1936.
43. "SUBSCRIPCIÓN para sufragar los Solemnes Funerales en memòria de los SETENTA tradicionalistas tarra-senses inmolados por DIOS y por ESPAÑA". Full original amb els timbres de les empreses i els noms de particulars. Arxiu de l'autor.
44. Com a recordatori de l'acte s'edità un tríptic amb els lemes "¡Viva Cristo Rey!" i "¡Viva España!" amb dues cintes de la bandera espanyola. Arxiu de l'autor.
45. Germans Marcet 800 pessetes, Alegre i Puigbo 450 i J. Tapiolas 475. Les despeses van ser Carreras oferter 624 ptes. (després de fer una bonificació de 144 ptes), Comunitat del Sant Esperit 545 ptes., Capella Musical de Sant Pere, 500 ptes. i Tipografia Martí (1500 recordatoris), 56 ptes. Original manuscrit de la liquidació. Arxiu de l'autor.
46. Circular triple de Fill de Josep Marcet i Poal, Paños Marcet, SA i Frederic Marcet de l'1 de gener de 1949.
47. Actualment la nau és de propietat municipal. Els baixos van ser ocupats fins al 2014 per l'Arxiu Comarcal del Vallès Occidental i Històric de Terrassa.